

Motvikt till mediernas bild av kvinnor i Iran

Mahloujian, Azar
Älskar du någon annan?
Atlas

Som vuxen bokläsande människa har man sällan anledning att ställa sig frågan: "varför skall man läsa skönlitteratur?". Lasningen blir, liksom filmen för cineasten eller fotbollen för den sportintresserade, den luft man andas.

Skalen till att lasa skönlitteratur ar forstås många. Men skulle jag i dag få frågan från någon som inte vanligtvis brukar lasa, så skulle jag kunna anföra Azar Mahloujians *Älskar du någon annan?* som annu ett lysande exempel på vad den skrivna berättelsen kan åstadkomma. Denna berättelse om den iranska kvinnan Shamsi och hennes man Nader lyckas på ett självklart sätt göra det där som bara den konstnärlige gestaltningen kan: gå bakom nyhetsrubrikerna, fordomarna och politikerflosklerna. Få hela och levande människor att träda fram ur en tillvaro som alltför lätt framstår som frammande och abstrakt. Kort sagt skapa forstelse och göra oss till mer vidsynta och upplysta människor. Man skulle kunna bli litteraturpedagog för mindre.

Azar Mahloujians berättelse börjar mitt i den svenska vardagen, på en flyktingsluss i Stockholm där Shamsi Jobbar som tolk. Bland de nyanlända flyktingarna upptäcker hon sin före detta make, Nader, som hon inte träffat på många ar, inte sedan hon skildes från honom och lämnade Iran. återseendet fyller Shamsi med blandade känslor, och i kapitel som växelvis återger nutiden och 70-talets Iran låter Azar Mahloujian deras gemensamma historia träda fram. Vi möter Shamsi som ung universitetsstudent med intellektuella ambitioner och en lidelse för ett omtvad samhälle av ett slag som inte tillats existera i shahens Iran.

Här berättas om bokhandlar som smusslar med vardslitteraturens klassiker under disken, om förhållandevis oskyldiga studentgrupperingar som snart betraktas som reella hot av den hemliga säkerhetspolisen, Savak. Gradvis dras Shamsi in i motståndsrörelsen, hon blir "känd" av polisen och hon och hennes vänner lever under ständigt hot. Men samtidigt handlar det också om Shamsis uppväxt och formandet av en vuxen identitet. Från osäker tonåring till en vuxen kvinna med ett stort sjalvstandighetsbehov och stark integritet - egenskaper som gör det är svårare att ganga ett land präglat av förtryck.

Efter studenttiden har hon gift sig med Nader, en man som hon mött under sitt arbete i motståndsrörelsen. Men yttre omständigheter, traditioner och den politiska situationen gör snart deras äktenskap problematiskt. Azar Mahloujian återger lyhort varje tvivel, varje förändring i Shamsis kansliv, och de frågar den unga kvinnan ställer sig ar trots den extrema situationen vardagliga och på samma gång högst universella. Hur långt kan man kompromissa i ett förhållande? Hur mycket måste man ge upp av sig själv för att gå in i någon annan? Barn eller inte barn? Hennes porträtt står också som en motvikt till den ensidiga mediebilden av den iranska kvinnan som ständigt förtryckt. Här har vi en modern och självständig kvinna som i högsta grad fattar sina egna beslut.

Azar Mahloujians berättelse ar alltså lika mycket en personlig utvecklingshistoria om hur omgivningen och traditionen formar oss som människor, som den är ett dokument över shahens Iran och exilens Sverige. Skildringen från Shamsis betydligt somnigare tillvaro i Sverige är sakligt vardaglig, men ställs på ända av Naders återkomst. Här hon känslor kvar för honom? Vad har de senaste tjuo åren gjort med dem båda? Hur ser deras framtid i Sverige ut? Boken berör inte nogonting av det som hänt i Iran efter revolutionen då shahen störtades; inte heller får vi veta nogot om de omständigheter som gjort att Shamsi kom till Sverige. Jag tycker dock inte att det är någon brist. Detta ar i första hand Shamsis och Naders berättelse, inte Irans. Och för mycket av det övriga hade tagit fokus från den historia som Azar Mahloujian så tydligt vill berätta.

Hennes prosa är enkel och saklig och inte särskilt utbroderad eller konstfyllt. Någon gång kan den kännas lite väl tilltyxad, men för det mesta kontrasterar hennes anspråkslösa ton väl mot den dramatiska berättelsen. Eventuella brister uppvägs till stor del av den episka kvaliteten: detta är en bok som tvingar läsaren till sista sidan.

Och när man last färdigt ar man förhoppningsvis en lite mer vidsynt människa. Så som man kan bli när man genom skönlitteraturen annu en gång får glänta på en annan dörr och fundera över hur olika vi lever men hur samma vi är ändå. Som sagt, man kan bli litteraturpedagog för mindre.

Annina Rabe

Azar Mahloujian ar kulturjournalist och författare. Hon debuterade 1995 med "De sönderrivna bilderna" (Bonnier Alba). Foto: Ulla Montan